

О. Р. Остропольський
ORCID 0009-0002-0475-163X

В. В. Воскобойник
ORCID 0009-0002-7703-9360

ВІРТУАЛЬНА МІГРАЦІЯ ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ТРУДОРЕСУРСНИЙ ФЕНОМЕН: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ ДИСКУРС

Статтю присвячено визначенню напрямів методологічного опрацювання проявів віртуальної міграції як глобального трудоворесурсного феномену. Підкреслено, що питання трудоворесурсного забезпечення на етапі глобалізації виходить за межі національних кордонів, спричиняючи системний вплив на характер і спрямованість міграційних потоків у світовій економіці. Зроблено висновок, що зв'язок рівня економічного розвитку країн, спрямованості міграційних потоків і використання праці у віртуальному форматі виступає новітнім трудоворесурсним феноменом, який потребує наукового осмислення в частині ідентифікації системно-структурних зв'язків на сучасному глобальному ринку праці і встановлення першопричинності важелів формування міжнародних трудоворесурсних потоків.

Констатовано, що віртуальна міграція є основною (інноваційною) ланкою міграційного переходу, виступаючи драйвером формування віртуального ринку праці на основі цифрових платформ. Через віртуальну міграцію глобалізація ринку праці отримує новий поштовх до розвитку, виходячи зі зростання значення цифрових технологій у забезпеченні взаємодії роботодавців і найманих працівників в системі узгодження попиту-пропозиції на працю у глобальному трудоворесурсному просторі.

Обґрунтовано, що в майбутньому слід очікувати посилення прояву проблеми втечі мізків як наслідку поєднання потоків фізичної міграції інтелектуальної робочої сили і віртуалізації використання здатності до праці у висококваліфікованому сегменті в системі глобалізованого ринку праці.

Зазначено, що потужний вплив цифровізації на прикладні аспекти трудоворесурсного забезпечення вимагає подальшого наукового опрацювання проблематики трудоворесурсних переміщень в системі глобального ринку праці, зокрема в частині явища віртуальної міграції, її проявів і наслідків.

Ключові слова: міграція, міжнародна міграція, віртуальна міграція, міграційні потоки, міграційна політика, ринок праці, світовий ринок праці, глобалізація, глобальний ринок праці, зайнятість, робоча сила, трудоворесурсний феномен, трудоворесурсний простір, трудоворесурсне забезпечення, втеча мізків, цифровізація.

DOI 10.34079/2518-1394-2026-16-31-148-155

Постановка проблеми. Сучасний етап світогосподарського розвитку характеризується потужними технологічними трансформаціями, які впливаючи на зміну трудоворесурсного ландшафту у планетарному масштабі, визначають глобальний характер системи трудоворесурсного забезпечення світової економіки.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, спричиняючи системні зрушення в механізмі трудоворесурсного забезпечення, обумовлює новітній формат продукування економічного результату, зміну форм зайнятості, віртуалізацію трудових відносин у глобальному економічному просторі. Географічні кордони все більше перетворюються на утилітарний адміністративний компонент функціонування світового

ринку праці, який практично не впливає на можливості професійної самореалізації в системі глобалізації ринку праці.

Вищезазначені процеси вимагають аналітичного опрацювання та відповідного узагальнення на теоретико-методологічному рівні з метою збагачення економічної науки прирошенням нового знання щодо об'єктивного перебігу процесів глобалізації ринку праці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання розвитку ринку праці на етапі глобалізації є предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних і іноземних вчених, які розглядають широкий спектр питань формування трудових потоків та трансформації міжнародного ринку праці, зокрема С. Калініної (Калініна, Ланська, Подунай, 2024, с. 19-31), С. Ланської (Калініна, Ланська та Подунай, 2024, с. 19-31), В. Македона (Македон, 2024, с. 223-233), О. Пуригіної, С. Сардак (Пуригіна та Сардак, 2009) та ін., а також міжнародних організацій – Організації Об'єднаних Націй (United Nations, International Migrant Stock, 2025), Міжнародної організації праці (ILO Global Estimates on International Migrant Workers, 2024) тощо, які здійснюють аналітичну оцінку аспектів розвитку трудових просторів на етапі глобалізації ринку праці.

Водночас потужний вплив цифровізації на прикладні аспекти трудових забезпечення вимагає подальшого наукового опрацювання проблематики трудових переміщень в системі глобального ринку праці, зокрема в частині явища віртуальної міграції, її проявів і наслідків.

Метою статті є визначення напрямів методологічного опрацювання проявів віртуальної міграції як глобального трудових феномену.

Виклад основного матеріалу. Питання трудових забезпечення на етапі глобалізації виходить за межі національних кордонів, спричиняючи системний вплив на характер і спрямованість міграційних потоків у світовій економіці. В основі міжнародної мобільності людських ресурсів лежить поглиблення відмінностей у рівнях економічного розвитку й добробуту між розвинутими країнами та іншими групами країн на фоні зростання регіональних демографічних диспропорцій (Македон, 2024, с. 215)

При цьому, хоча динаміка міжнародної міграції демонструє впевнене зростання обсягів міграційних переміщень, отримавши потужний поштовх в останньому десятилітті ХХ ст. як втілення процесів глобалізації ринку праці (1960 р. – 72 млн. осіб, 1980 р. – 94 млн., 2000 р. – 172 млн. осіб, 2020 р. – 281 млн. осіб, 2024 р. – 307 млн. осіб) (рис. 1), статистичні обсяги міграції не враховують екстериторіальний характер явища віртуального використання праці у глобальному масштабі як прояву цифровізації світового господарства.

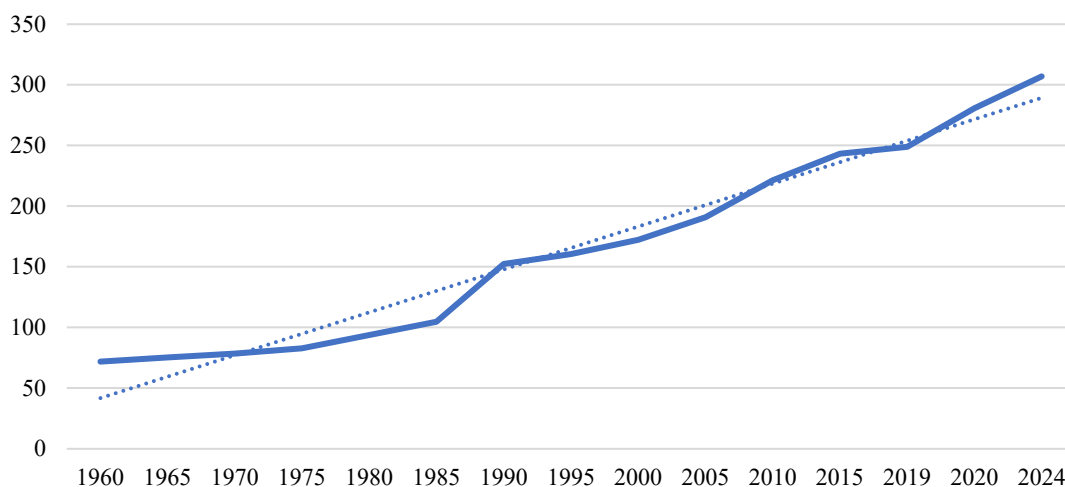

Рисунок 1. Динаміка кількості міжнародних мігрантів у світі 1960–2024 рр., млн. осіб

Джерело: (United Nations, International Migrant Stock, 2025).

Поширення інформаційних і комп'ютерних технологій обумовлює уніфікацію вимог до кваліфікації працівників і стандартів використання праці. Крім того, відбувається зростання ролі сучасних професій, для яких національна приналежність втрачає своє колишнє значення при вирішенні питання працевлаштування (Македон, 2024, с. 215).

Характерно, що показники користування Інтернет-мережею (рис. 2) знаходяться у прямому зв'язку не лише з рівнем економічного розвитку країн, а й зі спрямованістю міграційних потоків – країни з високим рівнем доходу виступають основними країнами призначення мігрантів (рис. 3) і одночасно провідними споживачами праці у віртуальному форматі (табл. 1). Даний трудовий ресурсний феномен ще потребує свого наукового осмислення в частині ідентифікації системно-структурних зв'язків на сучасному глобальному ринку праці і встановлення першопричинності важелів формування міжнародних трудових ресурсних потоків.

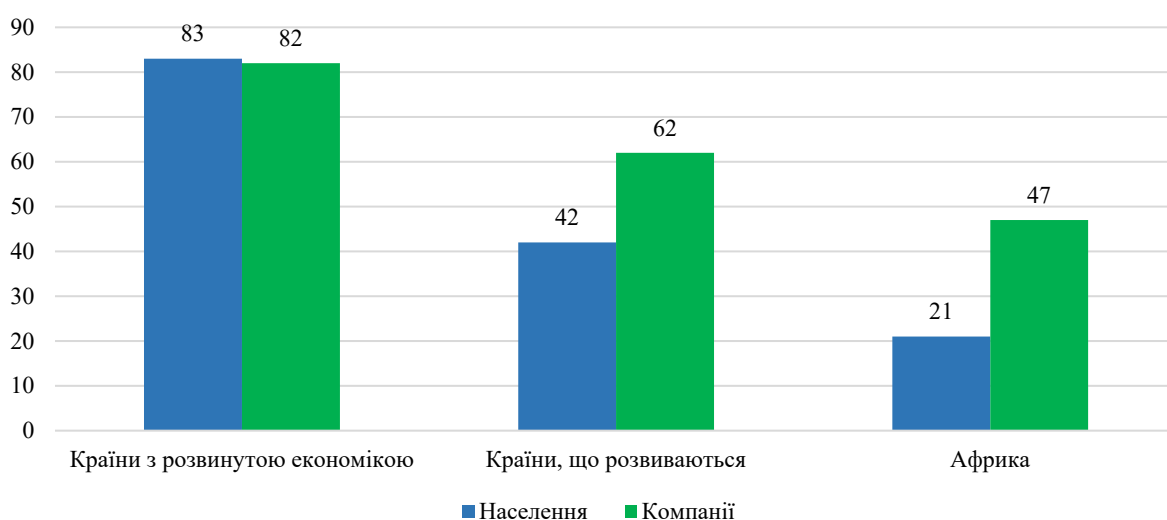

Рисунок 2. Показники користування Інтернетом, розподіл за рівнем розвитку країн, 2022 р.

Джерело: (Македон, 2024, с. 227).

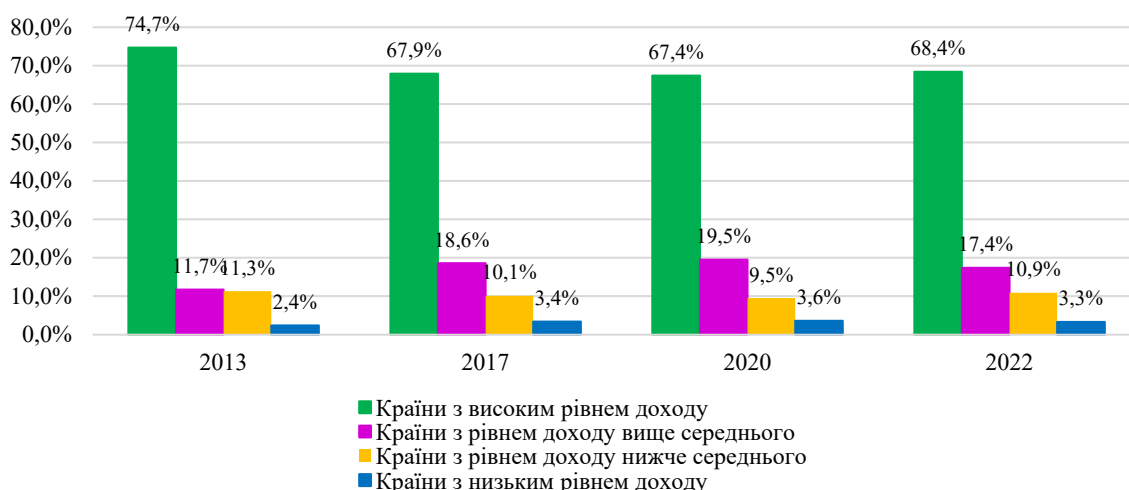

Рисунок 3. Структура розподілу трудових мігрантів по групах країн за рівнем доходу, 2013-2022 рр., %

Джерело: (ILO Global Estimates on International Migrant Workers, 2024, с.20).

Таблиця 1

Основні споживачі ІТ-фрілансу в світі у 2011-2023 рр., млн дол. США

	Роки												
	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.
США	263	321	404	430	543	685	910	1217	1603	2007	2728	2973	2677
Велика Британія	48	91	132	142	167	153	169	236	313	503	698	693	535
Мальта	2	4	30	79	82	110	130	181	267	304	481	581	567
Кіпр	22	35	49	44	42	70	128	156	186	205	288	314	362
Ізраїль	18	30	35	48	77	94	116	143	184	238	334	347	293
Німеччина	31	51	58	57	55	67	79	109	164	197	269	286	275
Швейцарія	28	42	113	131	124	127	135	158	207	111	285	331	274
Загалом	662	937	1292	1500	1668	1975	2485	3204	4173	5026	6943	7349	6727

Джерело: (Сабадишина, 2024).

Очевидно, що при дослідженні вищезазначеного трудоресурсного феномену необхідно враховувати значення *Digital Economy and Society Index* (рис. 4) як узагальнюючого індикатора рівня цифрового розвитку країн. Так, Сполучені Штати Америки, які є лідером за значенням *Digital Economy and Society Index*, одночасно домінують за показником ринкової вартості даних (значення якого впродовж 2018-2022 рр. зросло майже в 1,5 рази – зі 141 млн. дол. США до 216 млн. дол. США) (рис. 5).

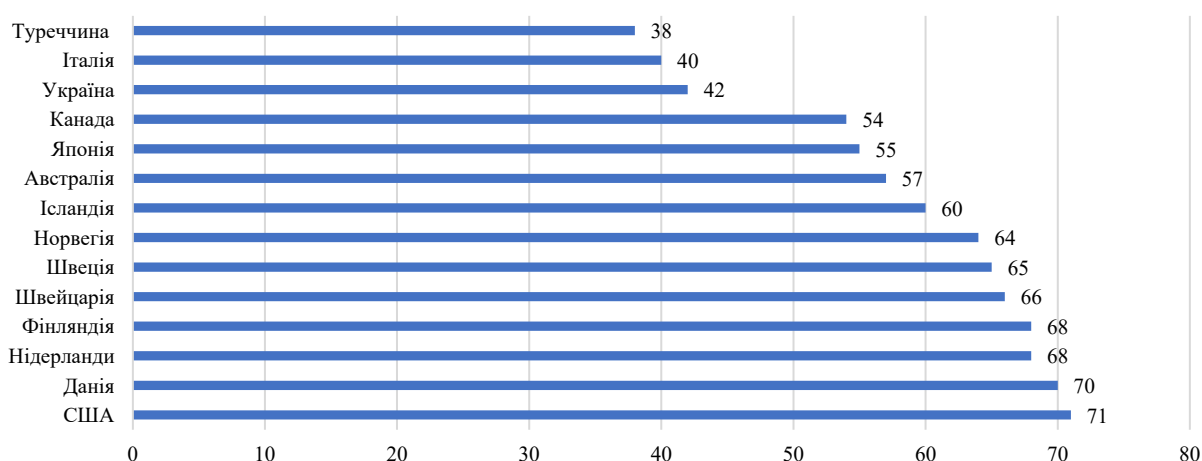

Рисунок 4. Дані Індексу цифрової економіки та суспільства
(*Digital Economy and Society Index*), 2022 р., бали

Джерело: (The Digital Economy and Society Index (DESI)).

Дане міркування є важливим в контексті розуміння віртуальної міграції як технологічного прояву віддаленої роботи, що не має територіальної прив'язки до процесу продукування результату і виступає основною (інноваційною) ланкою міграційного переходу. Віртуальна міграція є драйвером формування віртуального ринку праці на основі цифрових платформ, через які роботодавці отримують доступ до глобального трудоресурсного простору (пропозиції праці). Одночасно віртуальна міграція через посилення попиту на знання посилює проблему втечі мізків: екстериторіальність даної проблеми доповнюється віртуальними важелями її розповсюдження, спричиняючи формування *новітньої (віртуальної) форми інтелектуальної еміграції*.

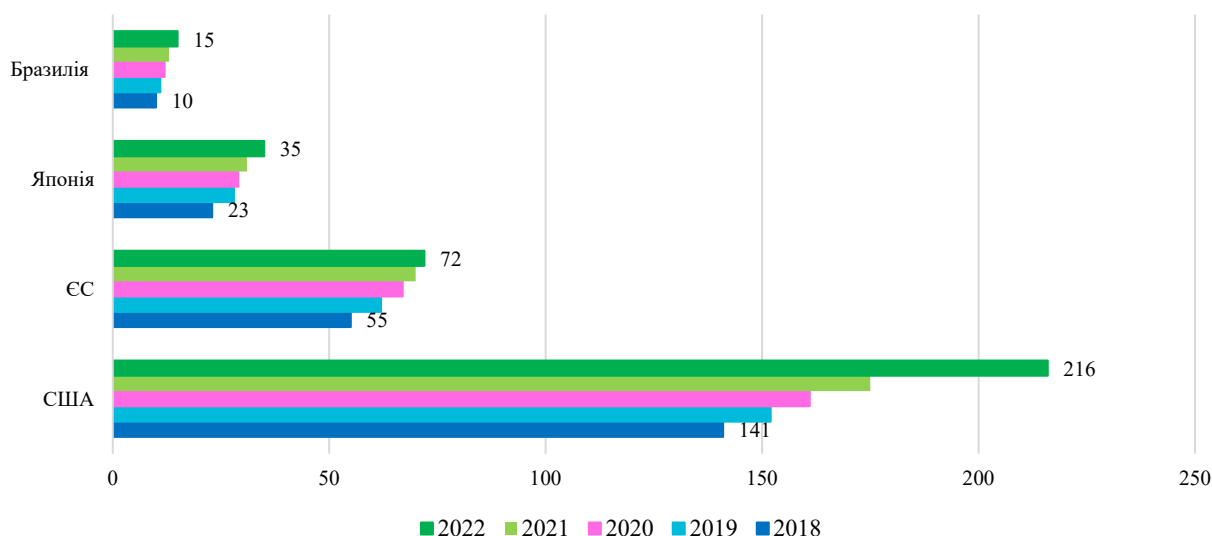

Рисунок 5. Ринкова вартість даних за окремими країнами світу, 2018–2022 рр.,
млн. дол. США

Джерело: (Македон, 2024, с. 226)

В майбутньому слід очікувати посилення прояву проблеми втечі мізків як наслідку поєднання потоків фізичної міграції інтелектуальної робочої сили і віртуалізації використання здатності до праці у висококваліфікованому сегменті в системі глобалізованого ринку праці. Таким чином, через віртуальну міграцію глобалізація ринку праці отримує новий поштовх до розвитку, виходячи зі зростання значення цифрових технологій у забезпеченні взаємодії роботодавців і найманих працівників в системі узгодження попиту-пропозиції на працю у глобальному трудових ресурсному просторі. В даному контексті слід підкреслити, що всі країни постійної імміграції (США, Канада, Австралія, Нова Зеландія) знаходяться в Топ-25 країн з найменшим *Brain Drain Index* (табл.2), активно залучаючи в рамках державної міграційної політики висококваліфіковану робочу силу через побудову відповідних преференційних режимів.

Таблиця 2

Топ-25 країн з найменшим Індексом відтоку мізків*, 2024 р.

№ з/п	Країна	Позиція	Бал
1	2	3	4
1	Австралія	175	0,30
2	Норвегія	174	0,40
3	Швеція	173	0,60
4	Канада	172	0,70
5	Катар	171	0,80
6	Данія	170	0,80
7	Швейцарія	169	0,90
8	Сінгапур	168	1,00
9	Іспанія	167	1,30
10	США	166	1,40
11	Фінляндія	165	1,40
12	Ісландія	164	1,50
13	Нова Зеландія	163	1,60
14	Люксембург	162	1,60
15	Німеччина	161	1,60

Продовження табл. 2

1	2	3	4
16	Австрія	160	1,60
17	ОАЕ	159	1,80
18	Нідерланди	158	1,80
19	Франція	157	1,80
20	Італія	156	2,20
21	Велика Британія	155	2,30
22	Кувейт	154	2,30
23	Ізраїль	153	2,30
24	Саудівська Аравія	152	2,40
25	Японія	151	2,40

* Всього Індекс-2024 містить дані щодо 175 країн, чим меншим є показник, тим кращою є ситуація з відтоком талантів

Джерело: (Human Flight and Brain Drain - Country Rankings)

Характерно, що значення вказаного індексу у більшості випадків свідчать про вразливі позиції країн з низьким та середнім рівнем доходу, оскільки міграційні потоки здебільшого спрямовані до країн з високим рівнем економічного розвитку (Калініна, Ланська, Подунай, 2024, с. 23).

Висновки. В результаті проведеного дослідження визначено комплекс новітніх аспектів функціонування глобального ринку праці, пов'язаних з віртуалізацією міжнародної міграції, які потребують відповідного методологічного опрацювання:

– зв'язок цифровізації економіки, рівня економічного розвитку країн і спрямованості міграційних потоків (країни з високим рівнем доходу є одночасно основними країнами призначення мігрантів і провідними споживачами праці у віртуальному форматі) виступає новітнім *трудоресурсним феноменом*, який потребує наукового осмислення в частині ідентифікації системно-структурних зв'язків на сучасному глобальному ринку праці і першопричинності важелів формування міжнародних трудоресурсних потоків у світовому трудоресурсному просторі;

– віртуальна міграція, не маючи територіальної прив'язки до процесу продукування результату, одночасно виступає основною (інноваційною) ланкою міграційного переходу і драйвером розвитку віртуального ринку праці на основі цифрових платформ, спричиняючи формування *новітньої (віртуальної) форми інтелектуальної еміграції*;

– слід очікувати посилення проблеми відтоку мізків як наслідку поєднання потоків фізичної міграції інтелектуальної робочої сили і віртуалізації використання здатності до праці у висококваліфікованому сегменті світового трудоресурсного простору, оскільки *через віртуальну міграцію глобалізація ринку праці отримує новий поштовх до розвитку в системі узгодження попиту-пропозиції на робочу силу у планерному масштабі*.

Бібліографічний список

- Калініна, С. П., Ланська, С. П. та Подунай, В. В., 2024. Позиціонування України в сучасних міжнародних міграційних процесах. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*: науковий журнал, [онлайн] 20(1), сс. 19-31. Доступно: <<https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/issue/view/360/121>> [Дата звернення 20 травня 2026].
- Македон, В., 2024. Оцінювання динаміки розвитку цифрових ТНК в умовах глобальної економіки. *Галицький економічний вісник*, [онлайн] 87, сс. 223-233. Доступно: <<https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/87/1302.pdf>> [Дата звернення 19 травня 2026].

- Пуригіна, О. Г. та Сардак, С.Е., 2009. *Міжнародна міграція*. Дніпропетровськ: Видавництво ДНУ, [онлайн]. Доступно: <<https://philpapers.org/archive/SAR-36.pdf>>. [Дата звернення 21 травня 2026].
- Сабадишина, 2024. *Річний обсяг ІТ-експорту України вперше знизився. Це плато чи погіршення ситуації?* [онлайн]. Доступно: <<https://dou.ua/lenta/articles/it-export-2023/>> [Дата звернення 19 травня 2026] (in Ukrainian).
- Human Flight and Brain Drain - Country Rankings, [онлайн]. Доступно: <https://www.theglobaleconomy.com/rankings/human_flight_brain_drain_index/> [Дата звернення 19 травня 2026].
- ILO Global Estimates on International Migrant Workers. International migrants in the labour force, [онлайн]. Доступно: <https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-12/MIGRANT%20%E2%80%93%20ILO%20Global%20Estimates%20on%20International%20Migrant%20Workers_WEB_0.pdf> [Дата звернення 17 травня 2026].
- International Migrant Stock 2024. Key facts and figures. *United Nations. New York, 2025*, [онлайн]. Доступно: <https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2025_intlmigstock_2024_key_facts_and_figures_advance-unedited.pdf> [Дата звернення 21 травня 2026].
- The Digital Economy and Society Index (DESI), [онлайн]. Доступно: <<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>> [Дата звернення 20 травня 2026].

References

- Kalinina, S., Lanska, S., and Podunai, V., 2024. Ukraine's Position in Contemporary International Migration Processes. *Current Issues in Regional Economic Development: scientific journal*, [online] 20(1), pp. 19–31. Available: <<https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/issue/view/360/121>> [Accessed May 20, 2026] (in Ukrainian).
- Makedon, V., 2024. Assessing the Dynamics of Digital TNC Development in the Global Economy, *Galician Economic Bulletin*, [online] 87, pp. 223–233. Available: <<https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/87/1302.pdf>> [Accessed May 19, 2026] (in Ukrainian).
- Purygina, O. and Sardak, S., 2009. International Migration. *Dnipropetrovsk: DNU Publishing House*, [online] 352 pp. Available: <<https://philpapers.org/archive/SAR-36.pdf>>. [Accessed May 21, 2026] (in Ukrainian).
- Ukraine's annual IT export volume has declined for the first time. Is this a plateau or a worsening of the situation? [online]. Available: <<https://dou.ua/lenta/articles/it-export-2023/>> [Accessed May 19, 2026].
- ILO Global Estimates on International Migrant Workers. International migrants in the labour force, [online]. Available at: <https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-12/MIGRANT%20%E2%80%93%20ILO%20Global%20Estimates%20on%20International%20Migrant%20Workers_WEB_0.pdf> [Accessed May 17, 2026].
- International Migrant Stock 2024. Key facts and figures. *United Nations. New York, 2025*, [online]. Available at: <https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2025_intlmigstock_2024_key_facts_and_figures_advance-unedited.pdf> [Accessed May 21, 2026].
- Human Flight and Brain Drain - Country Rankings, [online]. Available at: <https://www.theglobaleconomy.com/rankings/human_flight_brain_drain_index/> [Accessed May 19, 2026].
- The Digital Economy and Society Index (DESI), [online]. Available at: <<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>> [Accessed May 20, 2026].

Ostropolsky O.R.
Voskoboinyk V. V.

**VIRTUAL MIGRATION AS A GLOBAL LABOR PHENOMENON:
THEORETICAL AND APPLIED DISCUSSION**

This article is devoted to identifying the directions for methodological analysis of the phenomena of virtual migration as a global labor resource phenomenon. It is emphasized that the issue of labor supply in the era of globalization transcends national borders, exerting a systemic influence on the nature and direction of migration flows in the global economy. It is concluded that the relationship between the level of economic development of countries, the direction of migration flows, and the use of labor in a virtual format constitutes a new labor resource phenomenon that requires scientific analysis to identify systemic structural links in the modern global labor market and establishing the root causes of the levers shaping international labor resource flows.

It is noted that virtual migration is the primary (innovative) link in the migration transition, acting as a driver for the formation of a virtual labor market based on digital platforms. Through virtual migration, labor market globalization receives a new impetus for development, driven by the growing importance of digital technologies in facilitating interaction between employers and employees within the system of matching labor supply and demand in the global labor market.

It is argued that in the future, we should expect an intensification of the brain drain problem as a consequence of the combination of physical migration flows of intellectual labor and the virtualization of labor capacity utilization in the highly skilled segment of the globalized labor market.

It is noted that the powerful impact of digitalization on the practical aspects of labor supply requires further scientific study of the issues surrounding labor mobility within the global labor market, particularly regarding the phenomenon of virtual migration, its manifestations, and consequences.

Keywords: migration, international migration, virtual migration, migration flows, migration policy, labor market, global labor market, globalization, global labor market, employment, workforce, labor resource phenomenon, labor resource space, labor supply, brain drain, digitalization.

Стаття надійшла до редакції: 06.03.2026.

Прийнято до публікації: 19.03.2026 р.